

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๑-๕๒/๒๕๕๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ จำนวน ๕๕ คน ได้มีหนังสือถึงประธานรัฐสภา ขอให้ส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาว่าเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ว่า บทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๐๓ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม” นั้น เป็น “การรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ให้ทำหน้าที่ต่างๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนกว่าจะครบวาระสี่ปีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ เพราะฉะนั้นสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันจึงไม่ถือว่าเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ฉะนั้น ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ ขึ้นไว้เพื่อเชื่อมต่อระหว่างบุคคลผู้ทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่ เช่น ยกเว้นเรื่องอายุไม่ต้องถึง ๔๐ ปี ยกเว้นเรื่องคุณวุฒิการศึกษาไม่ต้องจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ยกเว้นข้อห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า (๑) สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ได้ สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) เรื่องการเป็นหรือเคยเป็นสมาชิก

วุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มาก่อนการรับสมัครรับเลือกตั้งนั้น เห็นว่านำมาใช้บังคับยังไม่ได้ เพราะสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ไม่ใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังกล่าวมาแล้ว (๒) สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันมีความเห็นว่าจะสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐”

คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเห็นสรุปได้ว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว เท่ากับเป็นการรับรองว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นคำวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในชุดปัจจุบันต้องเสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นครั้งแรกตามมาตราเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง วรรคสาม ก็ได้บัญญัติรับรองสมาชิกภาพของสมาชิกทั้งสองสภาไว้ ทำนองเดียวกันหรือเหมือนกัน ก็ควรมีสถานภาพของความเป็นสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกันกล่าวคือ ถ้าวินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ ก็ควรวินิจฉัยด้วยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ด้วย

ประธานรัฐสภา พิจารณาเหตุผลดังกล่าวแล้วเห็นว่า เมื่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งและส่งผลกระทบต่อสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวบุคคลในอีกองค์กรหนึ่ง จึงเป็นเรื่องข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่ควรจะต้องมีการพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น เพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างองค์กร ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศได้ จึงอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัย เพื่อยุติปัญหาข้อโต้แย้งและเป็นบรรทัดฐานต่อไป เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๒

ต่อมาวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ประธานรัฐสภาได้ส่งเรื่องพร้อมความเห็นของ นายเด่น โต๊ะมีนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ จำนวน ๑๐๓ คน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในเรื่องเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๕๕ คน และจำนวน ๑๐๓ คน ที่ประธานรัฐสภาส่งมาให้พิจารณาวินิจฉัยนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะมีข้อเท็จจริงเดียวกันและมีข้อกฎหมายอย่างเดียวกันจึงให้รวมพิจารณาเป็นเรื่องเดียวกัน

โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้เคยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้หากประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันจะสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ซึ่งจะต้องเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปีนั้น จะต้องมีความคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างไรบ้าง โดยกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นแตกต่างกัน ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๘/๒๕๕๒ วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๒ ว่า คำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ขอให้วินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ ซึ่งกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นแตกต่างกัน มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้ยกคำร้อง จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง ๒ คณะ ที่ประธานรัฐสภาเสนอมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

ได้พิจารณาอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

กรณีคุณสมบัติและข้อต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภานี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ และได้มีมติวินิจฉัยไว้แล้ว แต่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ กลุ่ม รวม ๑๕๘ คน มีความเห็นโต้แย้งจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นบุคคลในอีกองค์กรหนึ่ง และประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยจึงเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้

อนึ่ง อาจมีข้อโต้แย้งว่า การวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องนี้เป็นเรื่องการเลือกตั้งจึงควรเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ที่บัญญัติว่า

“(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย ตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง”

กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง มี ๔ ฉบับ คือ

๑. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
๒. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
๓. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ
๔. กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

แต่ปัญหาที่ประธานรัฐสภาเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้เป็นปัญหาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ และมาตรา ๓๑๕ จึงไม่ใช่ปัญหาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ประกอบกับ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง อันจะอยู่ในอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ได้พิจารณาคติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการประชุมครั้งที่ ๔๕/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ และข้อโต้แย้งของคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว กรณีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า ซึ่งจะมิขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ นั้น

๑. สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๓) หรือไม่

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๒) หรือไม่

ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๑๕ นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๓) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรก ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง” ฯลฯ

ได้พิจารณามาตรา ๓๑๕ นี้แล้ว เห็นว่า

ประเด็นที่ ๑ ตามความในวรรคสามของมาตรา ๓๑๕ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวนี้ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ และจะครบวาระสี่ปีอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงต้องมีการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันที่ ๒๑

มีนาคม ๒๕๕๓ (ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดว่าจะเลือกตั้งในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓) เป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า และเป็นการเลือกตั้งในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาอยู่ จึงยังคงอยู่ภายใต้บังคับบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่มีให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๖ (๓) มาใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม ดังนั้น ลักษณะต้องห้ามเพราะ “เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง” จึงไม่ใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๓)

ประเด็นที่ ๒ ตามความในวรรคสองของมาตรา ๓๑๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะครบอายุในวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ หรือเมื่อมีการยุบสภา ฯ ซึ่งในขณะที่พิจารณานี้ยังไม่ครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรและยังไม่มีมีการยุบสภาและเป็นการเลือกตั้งในระหว่างที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ จึงยังคงอยู่ภายใต้บังคับบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ที่มีให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๖ (๒) มาใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง ดังนั้น ลักษณะต้องห้ามเพราะ “เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง” จึงไม่ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๒) มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า

สำหรับลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) คือ “เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง” นั้น เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง เป็นสมาชิกพรรคการเมืองและไม่มีบทบัญญัติที่มีให้นำมาตรา ๑๒๖ (๑) มาใช้บังคับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจึงเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๒๖ (๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็จะต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองซึ่งจะทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ (๕) และมาตรา ๑๑๘ (๘) และกลายเป็นผู้ “เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง” แต่โดยที่

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ เป็นการเลือกตั้งระหว่างที่บทเฉพาะกาลตาม มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ลักษณะต้องห้ามของผู้ที่ “เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปี” ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๖ (๑) จึงไม่นำมาใช้บังคับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง แม้จะต้อง ลาออกจากพรรคการเมืองเพื่อสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็ไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกตาม รัฐธรรมนูญซึ่งจะมีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาระหว่างที่ยังอยู่ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และบทบัญญัติ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ยังมีผลบังคับมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิก วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ดังนี้

๑. สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้าม มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๓)

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ไม่มีลักษณะเป็น บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๑) และ (๒)

ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ